

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ НА ХЕРСОНЩИНИ

У статті досліджено просторові особливості розміщення сільських садиб Херсонщини, проаналізовано цінову політику сільських садиб на основні і додаткові послуги, що ними надаються.

Ключові слова: сільський туризм, сільська садиба, просторові особливості розміщення, основні і додаткові послуги сільських садиб.

Ольга Машкова. СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКОГО ТУРИЗМУ НА ХЕРСОНЩИНЕ. В статье исследованы пространственные особенности размещения сельских усадеб Херсонщины, проанализирована ценовая политика сельских усадеб на предоставляемые ими основные и дополнительные услуги.

Ключевые слова: сельский туризм, сельская усадьба, пространственные особенности размещения, основные и дополнительные услуги сельских усадеб.

Olga Mashkova. CURRENT STATUS OF DEVELOPMENT OF RURAL TOURISM IN KHERSON REGION. The article examines the spatial features of distribution of rural households Kherson, analyzes pricing of rural households to basic and additional services that they provided.

Keywords: rural tourism, rural household, spatial placement features, basic and advanced services to rural households.

Актуальність. Стратегічна мета розвитку туризму в Україні полягає в створенні конкурентоспроможного на внутрішньому та світовому ринку національного туристичного продукту, здатного максимально задовольнити найвибагливіші смаки як вітчизняних, так і іноземних туристів.

Сільський туризм є перспективною і соціально необхідною галуззю економіки, а також однією з форм раціонального використання вільного часу, проведення змістовного дозвілля, вивчення історії рідного краю, залучення широких верств населення до пізнання історико-культурної спадщини.

Розвиток сільського туризму надзвичайно важливий і для Херсонської області. Сприятливі кліматичні умови, мальовничі ландшафти, цікава історико-культурна спадщина є запорукою організації всебічного відпочинку й туризму в сільській місцевості Херсонщини. Розвиток сільського туризму створює сприятливі передумови для досягнення комплексного соціального, економічного та екологічного ефекту, зокрема, для створення нових робочих місць, подолання стану депресивності багатьох сільських територій

Херсонської області, для раціонального використання її різноманітного туристичного потенціалу та протидії деградації унікального природного та культурного середовища та для розбудови сучасної сільської соціальної і технічної інфраструктури Херсонщини.

Аналіз останніх публікацій. Окремими питаннями щодо дослідження сільського туризму займалися ряд закордонних та вітчизняних вчених: Л.Ширіак (Молдова), В.Кицунова (Білорусь), І.Семенова (Росія), Б.Бромвелл (Ірландія), Р.Батлер (Канада), Ф.Дайкман (Канада), Л.Лесард (Франція), Т.Рату (Угорщина), Д.Армстронг (Англія) та інші. В Україні проблемам становлення сільського туризму присвячено праці таких вчених як: В.Васильєва, Ф.Прокопи, Є.Грущинського, Т.Криштоп, В.Липчук, М.Рутинського, Ю.Зінько, Т.Лужанської, С.Махлинець, Л.Тебляшкіної та інших [2].

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є аналіз сучасного стану сільського туризму в Херсонській області. Відповідно до мети були поставлені завдання: а) дослідити просторові особливості розміщення сільських садиб Херсонщини; б) проаналізувати послуги, що надаються найбільш популярними сільськими садибами області.

Виклад основного матеріалу. Останніми роками сільський туризм в Херсонській області склався як форма діяльності сільського населення по наданню послуг проживання й харчування на власній садибі і як форма відпочинку міського населення з використанням туристичного потенціалу українського села.

На території Херсонської області станом на кінець 2010 року функціонує 31 сільська садиба (таблиця 1), власники яких пропонують туристам послуги нічліжного, гастрономічного, екскурсійного й відпочинково-розважального обслуговування [3, 4, 5].

Таблиця 1 – **Основні осередки сільського туризму в Херсонській області**

№ п/п	Назва садиби	Місце знаходження, електронна адреса
1.	«Білозір'я» (Моховіков С.,	Білозерський район, с.Новотягинка,

	Моховікова О.)	вул.Придніпровська, 51
2.	«Зелена» оселя Віртосу Л.М.	Білозерський район, с.Олександрівка, вул.Комсомольська, 44
3.	«Зелена» оселя Кулікової Г.М.	Білозерський район, с.Олександрівка, вул.Молодіжна,6
4.	«Зелена» оселя Маковецької Г. О.	Білозерський район, с.Олександрівка, вул.Лиманська,10
5.	«Камишовий ерік» (Хмель В.)	Херсонська міськрада, смт. Камишани, вул.Жовтнева, 29а
6.	«Рибальський стан»	Білозерський район, с.Велетенське
7.	«У діда Карася» (Єрьоменко С.Б.)	Бериславський район, с. Ольгівка
8.	«Оазис в степу»	Великоолександрівський район, смт. Велика Олександрівка, вул. Фермерська,2
9.	«Збур'ївські грибниці»	Голопристанський район, с.Нова Збур'ївка, вул. Матросова, 11
10	«Красна горниця»	Голопристанський район, смт.Залізний Порт, вул.Морська, 40а
11	«Лукомор'я» (Плахотнюк Л.М.)	Голопристанський район, с.Гладківка
12	«Марійкина садиба» (Жуков Н.С., Жукова О.В.)	Голопристанський район, с.Іванівка, www.sadyba.ks.ua
13	«Мій сад»	Голопристанський район, с.Вільна Україна
14	Сільська «зелена» садиба господині Данілішиної Н.А.	Голопристанський район, смт.Залізний Порт
15	«Фазенда»	Голопристанський район, смт.Залізний Порт, вул.Садова,1
16	«Чайка» (Долинко О.В.)	Голопристанський район, м.Гола Пристань, вул.Дніпрова, 78 www.chayka.kherson.ua
17	«Червоні озера» (Луків А.)	Голопристанський район, с.Кохани, вул.Будівельників,33
18	«Чумацький шлях»	Голопристанський район, с.Геройське
19	«Мисливська хата»	Каланчацький район, смт.Каланчак, вул.Садова,38
20	«Пілігрим»	Каланчацький район, с.Хорли, вул.Жовтнева, 20/2
21	«У сестер»	Каланчацький район, смт.Каланчак, вул.Горького,71
22	«Хорли»	Каланчацький район, с.Хорли, вул.Шкільна,28
23	«Щедра криниця» (Криницька Л.)	Каланчацький район, смт.Каланчак, вул.І.Куліка, 17
24	«Джарилгач»	Скадовський район, острів Джарилгач
25	«Зелена» оселя Боцман К.А.	Скадовський район, м.Скадовськ, вул.Кірова,4
26	«Квітуча вишиванка» (Нішкур Т.)	м.Херсон, озеро Скворцове
27	«Курінь»	Херсонська міськрада, с.Степанівка, вул.Сикалко,14
28	«Калинові острови»	Цюрупинський район, с.Ліві Солонці,

		вул.Лісна,32
29	«Кани»	Чаплинський район, смт.Асканія-Нова, вул.Червоноармійська, 22
30	«Рожеві береги»	Чаплинський район, с.Григор'ївка
31	«Соснова»	Чаплинський район, смт.Асканія-Нова, вул.Фрунзе,6

На основі вище зазначених даних, нами було проведено групування адміністративно-територіальних одиниць Херсонської області за рівнем розвитку сільського туризму і виділено 4 групи (рис. 1):

1. високий рівень розвитку сільського туризму (8-10 садиб)– Голопристанський район (10 садиб).

2. середній рівень розвитку сільського туризму (5-7 садиб) – Білозерський (5 садиб), Каланчацький (5 садиб) райони.

3. низький рівень розвитку сільського туризму (1-4 садиби)– Бериславський (1 садиба), Великоолександрівський (1 садиба), Скадовський (2 садиби), Цюрупинський райони (1 садиба), Херсонська міськрада (3 садиби), Чаплинський район (3 садиби).

4. відсутність розвитку сільського туризму – в одинадцяти адміністративно-територіальних одиницях області взагалі немає жодного осередку сільського туризму: Великопетиський, Верхньорогачицький, Високопільський, Генічеський, Горностаївський, Іванівський, Каховський, Нижньосірогозький, Нововоронцовський, Новотроїцький райони, Новокаховська міськрада.

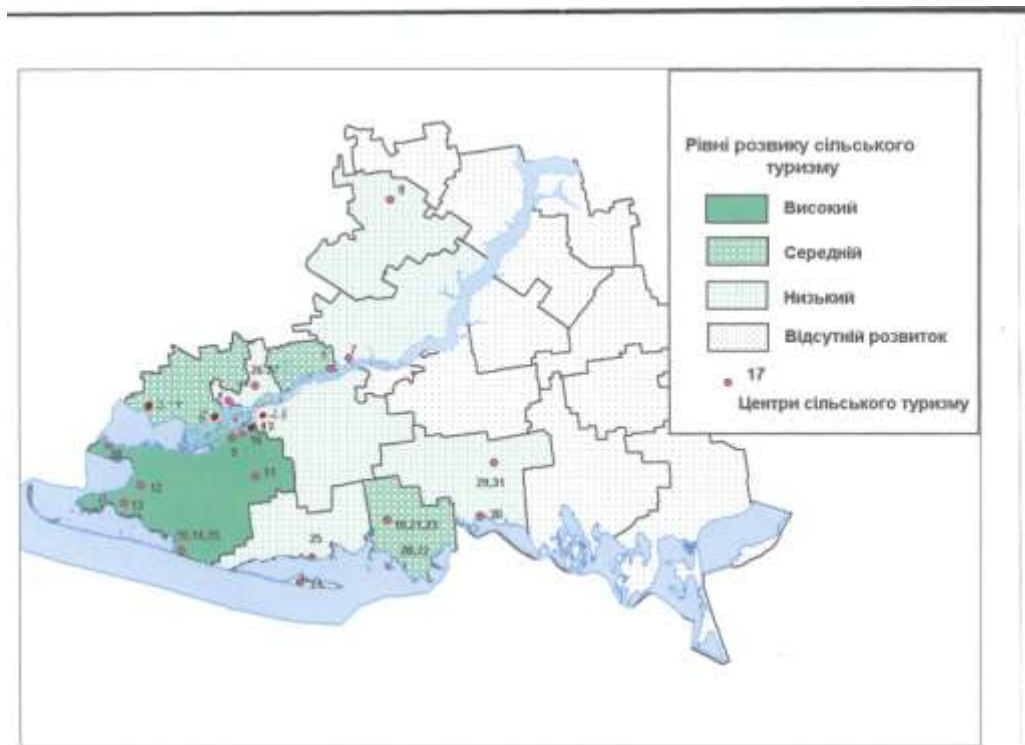

Рис. 1 – Групування території Херсонської області за рівнем розвитку сільського туризму

Садиби приймають туристів цілий рік. Ціни коливаються і залежать від пори року та економічної ситуації в країні та регіоні, рівня інфляції, а також від рівня (якості) та кількості послуг, що надаються.

Так, наприклад, з 1 травня по 30 вересня 2010 року вартість одноденного перебування (мається на увазі проживання, не одноденні екскурсії) в переважній більшості садиб була 100-150 грн. за звичайний номер і 200 грн. за номер-люкс (в садибі «Марійкина садиба» – 250-300 грн., на базі зеленого туризму «Чайка» - 200-280 грн.).

В усіх без виключення садибах передбачені знижки при поселенні великої кількості гостей, при тривалому терміні перебування, у поза сезонний час (осінь, весна), а також тим, хто приїздить не вперше. Діти до 1 року гостюють безкоштовно, від 1 року до 12 років – знижки (10-30%), обов'язково з наданням окремого спального місця.

Одноденні екскурсії в садиби – 80–100 грн. з особи (ціни 2010 р. для дорослих; в групі більше 20 осіб); дитячі групи – 60–70 грн. з особи.

Лише на базі зеленого туризму «Чайка» вартість одноденного туру – 160 грн. з особи; є спеціальна пропозиція (дводенна програма з відпочинком на базі зеленого туризму «Чайка» і туристичному комплексі «Зелені хутори Таврії»), вартість якої 375 грн. з особи.

Зупинимось більш докладно на тих послугах, які пропонують найбільш відомі сільські «зелені» садиби Херсонської області. Так, наприклад, сільська «зелена садиба» «*Камішовий ерік*» (сmt. Камішани Херсонська міськрада) знаходиться на березі старовинного Білого озера. Господар садиби – історик, художник, різьбяр, письменник Віктор Хміль гостям своєї оселі проводить цікаву екскурсію по озеру, організує риболовлю у Дніпровському лимані, проводить майстер-клас по виготовленню витворів мистецтва з природних матеріалів [3].

Садиба «*Рибальський стан*» (с. Велетенське Білозерського району), як і садиба «Пілігрим», пропонує у дельті Дніпра риболовлю. Також господарі садиби вчать готувати своїх гостей різноманітні страви з виловленої риби, проводять екскурсії на човнах по Нижньому Дніпру, а також пропонують «birdwatching» - спостереження за птахами в дикій природі, а саме в Дніпровських плавнях (різновиди качок, чапля біла, чорна, сіра; безліч перельотних птахів і т. ін.).

Прогулянки сосновим лісом пропонує господар садиби «*Збур'ївські грибниці*» В. Лавренюк (Голопристанський район, с. Нова Збур'ївка), який є провідником по грибним місцям Нової та Старої Збур'ївки, проводить цікаві практичні навчання по правильному збору їстівних грибів.

«*Марійкина садиба*» знаходиться в унікальному місці Херсонської області, де одразу можна спостерігати, як зустрічаються різні природні ландшафти: море, степ, ліс, пустеля (с. Іванівка Голопристанського району). Село знаходиться на березі Ягорлицької затоки Чорного моря, у таврійському степу, біля Чорноморського біосферного заповідника. Господарі (подружжя Жукови) пропонують за межами садиби: купання в Ягорлицькій затоці, прогулянки й екскурсії в околицях і вулицями села; спостереження за дикою природою

(birdwatching), фотомисливство; мисливство, поїздки на риболовлю на Дніпро, збір грибів та лікарських трав. Гості залучаються до господарських робіт: наприклад, доїти сусідську корову чи працювати на городі, готувати місцеві страви, заготовлювати овочі та фрукти на зиму, збирати гриби. Серед розваг: фотосесія в українських костюмах з використанням старовинних побутових предметів, катання на бричках, козацькі справи в спритності; спорудження козацького бурдюга, стрільба з величезної рогатки і т. ін.; місцеві фестивалі й сільські свята, участь в традиційних обрядах народного календаря, дегустація меду, домашніх напоїв. Пропонується певне оздоровлення: поїздки на сольові озера, лікувальний гейзер; цілюща сіль з Прогноївських озер; фіточаї; ароматерапія [5].

Господарі оселі «*Червоні озера*» (с. Кохани Голопристанського району) пропонують відпочинок на березі озера з лікувальними властивостями, сауну, джерельну воду, здорову їжу, прогулянки сосновим лісом, а також діляться досвідом старовинних секретів очищення організму та вегетаріанства.

Садиба «*Пілігрим*» (селище Хорли Каланчацького району) в першу чергу приваблює туристів особливостями свого місцезнаходження. Територія Хорлів омивається водами Каркенітської затоки, яка за своїми контурами – мініатюрна копія Криму, з дуже чистою водою й унікальним складом насиченого йодом повітря. Каркенітська затока добре прогривається влітку й не замерзає взимку завдяки гарячим джерелам. Тут насичена сріблом та йодом вода й цілющі грязі.

Господарі садиби пропонують оздоровлення та відпочинок на берегах затоки, риболовлю, полювання, національні страви з власних овочів та фруктів, спостереження за зграями диких лебедів. Постійні гості садиби – мисливці, рибалки, туристи, а також садиба приймає організовані групи для проведення семінарів, тренінгів, корпоративного відпочинку.

Господарі садиби «*Щедра криниця*» –Л. Криницька (Каланчацький район, смт. Каланчак) та садиби «Білозір'я» – С. Маховіков, О. Маховікова (Білозерський район, с. Новотягинка) теж пропонують прогулянки Дніпром на

човнах, а крім того – риболовлю, полювання, овочі та фрукти з власного городу, спілкування з дивовижним світом домашніх тварин та птицею.

До подорожі у княжій лад'ї, козацькій чайці та вітрильнику по Дніпру, озерах Херсонської області запрошує господиня сільської «зеленої» садиби *«Квітуха вишиванка»* (м. Херсон), майстер спорту – Тетяна Нішкур.

Але, найбільш привабливою, на нашу думку, є база зеленого туризму *«Чайка»* (Голопристанський район, м. Гола Пристань), яка знаходиться в екологічно чистому місці неподалік від ландшафтного заказнику – озера Боброве.

Інфраструктура садиби: готель з номерами, оформленими в стилі українського села XIX століття, кухня для самостійного приготування їжі, кафе-ресторан з українськими національними стравами; майстерня, дендрарій, музей старовинних речей; сауна; сад каменю, тенісний корт; дитячий майданчик; пристань для човнів та катамаранів; пляж; театр обрядових свят.

Господарі садиби пропонують:

- активний відпочинок на воді (баркаси, байдарки, водяні велосипеди, човни);
- пасивний відпочинок на сіновалі;
- спортивний відпочинок на стежині перешкод, гру наших дідів – «городки», риболовлю;
- цікаву екскурсію в історичне минуле цього мальовничого краю (ознайомлення із знаряддями праці наших предків, способами покарання);
- цифрове фото, музичний та мультимедійний супровід.

Програма одноденного туру на базі включає в себе екскурсії по садибі, етнографічному музею, водну екскурсію по річкам Чайка, Конка, відпочинок на території садиби, український національний обід, фотозйомки відпочинку на базі, сувеніри (вартість 160 грн./чол.).

Пропонуються тури: водний туризм, пішохідний туризм, кінний туризм.

Організується відвідування фестивалів («Купальські зорі», «Чорноморські ігри», «Кавуновий фестиваль» і т. ін.).

Також, як ми вже зазначали, пропонується дводенна програма з відпочинком на базі зеленого туризму «Чайка» і туристичному комплексі «Зелені хутори Таврії».

Перший день – за програмою одноденного туру на базі. Другий день – виїзд в історико-розважальний комплекс «Зелені хутори Таврії». Він вражає своєю близькістю до природи, атмосферою сільського побуту часів освоєння нашого краю першими поселенцями. На одному з хуторів можна побачити як козаки сіль добували, дробили та вивозили на волах. На інших – еволюцію стрілецького мистецтва (від рогатки до рушниці); майдан, де збиралися для вирішення поточних проблем; музей – закритий і на відкритому повітрі, пасіку (з можливістю дегустації місцевого меду). Також можна ознайомитись з роботою столяра, гончара, коваля в їх майстернях [1].

Гостям надається можливість порибалити, поїздити на конях, навчитися стріляти з різних видів старовинної зброї і т. ін.

Можливо викувати собі «на щастя» підкову, виготовити глиняний горщик або миску, зробити ляльку-мотанку, побачити виступ українських національних фольклорних колективів тощо [4].

Література:

1. Безкровна Н. Проект «Зелені хутори Таврії» /Н.Безкровна// Екологічний вісник Херсонщини. – Херсон, 2008. – №4. – С.3.
2. Рутинський М.Й. Зелений туризм/ М.Рутинський, Ю.Зінько. – К.:Знання, 2008. – 271 с.
3. www.artkavun.kherson.ua
4. www.chayka.kherson.ua
5. www.sadyba.ks.ua

Відомості про авторів

1. Машкова Ольга Вікторівна
2. кандидат географічних наук
3. -
4. доцент кафедри соціально-економічної географії
5. Херсонський державний університет
6. Україна, 73000, м. Херсон, вул. 40 р. Жовтня, 27, Херсонський державний університет, інститут Природознавства, кафедра туризму і соціально – економічної географії
7. моб. 095-277-03-60
8. mashkova@ksu.ks.ua